

Omer Mušić

**HADŽI MUHAMED SEJFUDIN, ŠEJH SEJFIJA -
PJESNIK IZ SARAJEVA***

Veliki je broj književnih radova iz područja islamskog misticizma (tesavvuf) na orijentalnim jezicima, uglavnom turskom, koje su pisali bosanski muslimani. Svi oni, skoro bez izuzetka, bili su pripadnici pojedinih derviških redova. Oni su bili uz to i pod utjecajem perzijskih klasika, čija su djela čitana i tumačena na privatnim sastancima, koji su održavani po kućama pojedinaca, tekijama i drugim mjestima. Na radove naših ljudi iz toga područja - kao i na ostale radove ukazali su dr. Safvet-beg Bašagić, šejh Sejfudin Kemura i h. Mehmed Handžić.¹⁾ Među istaknute pisce poznate po radovima mističnog sadržaja i javnom radu spadaju:

Šejh Hamza-bajramija, njegove pristaše prozване po njemu hamzevijama, umro 964./1557. g.²⁾

Bali efendija, šejh bajramijskog reda, učestvovao s Hasan Kafi efendijom Pruščakom u istrebljenju spomenutih hamzevijua u Bosni, umro 990./1582. g.³⁾

*U književnoj ostavštini prof. Omera Mušića (umro 10 IV 1972.) nađen je i ovaj rad. Obzirom na njegovu vrijednost, donosimo ga u ovom broju Anala. Rad je nastao prije nego je štampana *Književnost muslimana Bosne i Hercegovine na orijentalnim jezicima* od dr. Hazima Šabanovića. Otuda nije nigdje ni citirana. Gdje god je u bilješki naveden samo dr. S. Bašagić, to se odnosi na njegove *Bošnjake i Hercegovce u islamskoj književnosti*, a gdje, opet, samo M. Handžić, odnosi se na njegov *Književni rad bosanskohercegovačkih muslimana*. Broj iza prezimena je stranica na kojoj se nalazi odnosni podatak. I sve kasnije što je napisano iz ove oblasti, nije ovdje navedeno.

1) Dr. S. Bašagić, Bošnjaci i Hercegovci u islamskoj književnosti, Sarajevo 1912; Serbokroatische Dichtungen Bosnischer Moslims aus dem XVII, XVIII und XIX Jahrhundert von Scheich Seifuddin ef. Kemura und Dr. Vladimir Ćorović, Sarajevo 1912; M. Handžić,

Kairo 1349. h. M. Handžić. Književni rad bosansko-hercegovačkih muslimana, Sarajevo 1934. g. Mehmed Mujezinović, Hazreti Mevlana Muhamed Dželaludin Rumi. El-Hidaje, VII/1943-44, br. 1-2, str. 28-35.

2) M. Handžić, , str. 68; S. Bašagić, Bošnjaci i Hercegovci..., str. 25.

3) M. Handžić, Književni rad....., str. 42; S. Bašagić, str. 29.

Šejh Abdulmumin, halvetija, poznat po nadimku „muršidi-kamil“, umro 1004./1596. g.⁴⁾

Alaudin Ali-dede iz Mostara, halvetija, pisac nekoliko značajnih djela od kojih treba naročito istaknuti:

18, umro 1007./1598. g.⁵⁾

Šejh Ibrahim Timurhan, poznat po nadimku „kazaz“ (svilar), pisac nekoliko mističnih rasprava od kojih je poznata , umro 1026./1617. g.⁶⁾

Ibrahim efendi el-Bistrigi, halvetija, muftija u Sarajevu, umro 1075./1664. g., ukopan kod Careve džamije u Sarajevu.⁷⁾

Šejh Muslihudin iz Užica, halvetija, učitelj Hasan efendije Kafije, napisao je djelo mističnog sadržaja pod imenom , umro 1052./1642. g.⁸⁾

Abdullah efendija, bajramija, među mnogobrojnim djelima iz područja tefsira i tesavufa je najpoznatiji komentar na od čuvenog islamskog mistika

Muhjudin el-Arebija i zbog toga je prozvan (komentator Fususa), umro u Konji (Anadol) 1053./1643. g.⁹⁾

Hasan efendi, sin Omer-alajbega iz Mostara, nakšibendija, vaiz u džamiji šejh Vefa u Istanbulu, umro 1098./1687. g.^{10) 11) 12)}

Pored ovih pisaca - mistika znan je broj muslimana iz Bosne i Hercegovine, koji su pjevali pod utjecajem tesavvufa, od kojih spominjemo najpoznatije:

Servi iz Bosne, mevlevija, poznat po nadimku „muršid“, pjevao na turskom jeziku, umro 900./1495. g.¹¹⁾

Habib-dede (Habibi), mevlevija, predavao u Beogradu čuveno mistično djelo Mesneviju od Dželaludin Rumija, napisao spjev , umro 1030./1620. g.¹²⁾

4) M. Handžić, str. 101, S. Bašagić, str. 87.

5) M. Handžić, str. 104, S. Bašagić, str. 33-39.

6) M. Handžić, str. 24, S. Bašagić, str. 172.

7) M. Handžić, str. 27, S. Bašagić, str. 112, Šejh Sejfudin Kemura, Sarajevske muftije, Sarajevo 1916, str. 8-10.

8) M. Handžić, str. 137, S. Bašagić, str. 88.

9) M. Handžić, str. 94, S. Bašagić, str. 74-80.

10) M. Handžić, str. 61.

11) M. Handžić, str. 77, S. Bašagić, str. 21.

12) M. Handžić, str. 48, S. Bašagić, str. 85.

g.¹³⁾

Tevekuli-dede iz Sarajeva, halvetija, predavao mnogo godina Mesneviju, pjesme su mu na turskom i perzijskom jeziku, umro u Sarajevu u prvoj polovini XI vijeka H. (1591.-1640.), ukopan kod Careve džamije.¹⁴⁾

Derviš Mustafa, mevlevija, poznat kao dobar kaligraf s nadimkom pjesme su mu na turskom jeziku, umro u Jenišeheru (Anadol) 1078/1667. g.¹⁵⁾

Muhamed Fevzi efendi iz Sarajeva, halvetija, pjevao je na turskom jeziku, umro 1084./1673. g.¹⁶⁾

Derviš Sulejman Mezaki iz Čajniča, mevlevija, umro u Istanbulu 1086./1675. g.¹⁷⁾

Šejh Fevzi iz Blagaja - Mostar, po ugledu na Gulistan, od perzijskog klasika Sadije, napisao je djelo na perzijskom jeziku 1152./1739. g. Umro 1160./1747. g.¹⁸⁾

Hasan Kaimi iz Sarajeva, poznato mu je djelo , a pjesme su mu sabrane u Divan, umro u Zvorniku 1091./1680. g.¹⁹⁾

Hasan Nazmi-dede iz Sarajeva, mevlevija, predavač Mesnevije i vaiz, pjesme su mu na turskom jeziku, umro 1125./1713. g.²⁰⁾

Ovome broju naših pjesnika tesavufa možemo, po učenosti i pjesničkom daru, dodati dosada malo poznatog pjesnika hadži Muhameda Sejfudina - Sejfiju Iblizovića iz Sarajeva, šejha halvetijskog reda. Prve podatke o njemu daje nam šejh Sejfudin Kemura.²¹⁾ Iz tih podataka znamo da je šejh Sejfija rođen u Sarajevu, da je nakon

13) M. Handžić, str. 67, S. Bašagić, str. 87, H. M. Handžić, kalendar Narodne Uzdanice, Sarajevo 1942, str. 148-161.

14) M. Handžić, str. 43, S. Bašagić, str. 74.

15) M. Handžić, str. 72, S. Bašagić, str. 91.

16) M. Handžić, str. 121.

17) M. Handžić, str. 72, S. Bašagić, str. 94, Divan Mezakije u prepisu nalazi se u Državnoj biblioteci u Kairu pod brojem 62 - glavni broj 8697 - oznaka. Divan ima 163 lista, veličine 19,5 x 12 cm, pismo talik, na stranici 17 redaka. Pjesme su mističnog sadržaja. Na kraju Divana napisano je nekoliko kronograma Mezakije o vojnama Ahmed-paše Čuprića, kome je Mezakija bio prisni drug. Na posljednjoj stranici je 15 pečata bivših vlasnika ovog Divana. Fragment ovoga Divana nalazi se i u Univerzitetnoj biblioteci u Kairu, broj 6775 - oznaka. Na oba ova rukopisa stavljena je godina smrti Mezakije 1086/1675- 76. S. Bašagić i M. Handžić navode da je Mezakija umro u ramazanu 1087 (7 XI do 6 XII 1676.), Mehmed Tahir Brusevi bilježi da je Mezakija umro u Mevlevijskoj tekiji na Galati u Istanbulu 1086. H. Datum Brusevije obzirom na datum kairskih rukopisa je vjerodostojan.

18) M. Handžić, str. 62, S. Bašagić, str. 148-150, Milivoj Malić, Bulbulistan du Shaikh Fewzi du Mostar. Paris, 1935.

19) M. Handžić, str. 59, S. Bašagić, str. 98. Muhamed Hadžijahić, Hrvatska muslimanska književnost prije 1878. godine. Sarajevo, 1938.

20) M. Handžić, str. 61, S. Bašagić, str. 139.

21) Sejfudin Kemura, Sarajevske džamije i druge javne zgrade turske dobe, Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine XII/1, 1910, Sarajevo, str. 37-38.

svršenih nauka u Istanbulu i derviških u Brusi, bio čuvar Jedilerskog turbeta u Čokadži hadži Sulejman mahali u Sarajevu i tu počeo obavljati halvetijski zikr. Bio je, kako navodi Kemura, „prilično obrazovan, dobar pjesnik i govornik, ramazanom je držao predavanja u Carevoj džamiji i svijet ga je rado slušao”. Sagradio je jednu sobu uz spomenuto turbe i semahanu, koja je izgorjela 1879. g.²²⁾

Kemura dalje navodi da je po Posavini proširio halvetijski tarikat, osnovao tekije u Višegradu, Rudom, Bijeljini i Donjoj Tuzli, gdje je umro 1307./1889. g.²³⁾ Napisao je jednu kasidu bosanskom valiji Mustafa Asim-paši.²⁴⁾

22) U izvještaju o tekijama u Bosni i Hercegovini (Glasnik Islamske vjerske zajednice, 1933., br. 3, str. 52) navedeno je da je tekiju Jediler u Sarajevu osnovao Iblizović šejh Sejfudin, turbedar, i da je ostavio vakufnamu koja je izgorjela u tekiji u požaru 1879. godine.

23) Na strani 55 spomenutog izvještaja navedeno je da u Bijeljini postoji tekija šejh Sejfije koju je osnovao šejh Sejfija Jabučković (?) oko 1882. godine. Tekija je reda halvetijskog. Šejh i podvornik dobivali su 1933. godine 1000 din., a prihod tekije od nekretnina je bio 3000 din. godišnje.

24) U djelu

od Muvekita Salih efendije (Orijentalni institut, sv. III, na margini str. 95-97) zabilježena je pjesma šejh Sejfudina Iblizovića posvećena valiji Bosne i vojnom komandantu Mustafa Asim-paši. Prepisivač je stavio pjesmi ovaj naslov:

Pjesma ima 36 bejtova (distihona) rimovanih na -a- (). Ovdje donosimo ukratko sadržaj pjesme i nekoliko izrazitih stihova:

Šejh Sejfija se pjesmom obraća Mustafa Asim-paši „plemenitom valiji Bosne, poštovanom veziru, onome kome se ne može iskazati dovoljna hvala, onome čija se riječ sluša i izvršava, te ga i Sejfija moli - jer je on beskrajno darežljiv, njegova se dobročinstva ne mogu nabrojati, pravedan je - i nada se da će mu pomoći.”

Sejfija moli Boga, da pokloni dug život pašinoj djeci, da ih sačuva od nevolja i zlih očiju i da bude na pomoći Mustafa Asimu. Sejfija ga obavještava da se je smjestio u tekiju Jediler, ali mu nitko ne poklanja pažnje, nije našao iskrena čovjeka i za to se njemu, paši, obraća.

Sejfija se pita „kako će živiti onaj koji život provodi dan-noć u brizi za komad hljeba” i za to ga moli „da mu otvori vrata svoga dobročinstva, tvoja riznica se neće umanjiti, ako bude uslišana moja molba.”

Na osnovu novih podataka kojima sada raspolažemo, znamo da je šejh Sejfija bio hadžija, da mu je ime Muhamed Sejfudin²⁵⁾ a ne Sejfulah - kako veli šejh Sejfudin Kemura - da je umro u Tuzli i ukopan na groblju Borić. Grob mu je ograđen s četiri betonska stuba, više glave nišan s derviškim sa rukom, ispod kojeg stoji, sada već oštećen, natpis u osam redova:

To znači:

ON, STVORITELJ VJEČNI

*Za dušu umrlog, plemenitog šejha uzvišenog halvetijskog tarikata, sarajevskog....., murida....., u pročelju poštovanog hadži Muhamed Sejfudin efendije, **El-fatiha!***

Godina 130.

Pjesmu završava zahvalom Bogu, bez imalo sumnje da će mu vezir Mustafa Asim-paša molbu uslišati.

Ispod pjesme je stavljen datum 1289. h. (1872. g.)

Mustafa Asim-paša je rodom sa Krita, 1280/1871. postavljenje valijom u Skadru, 1289/1872. g. s titulom vezira postavljenje valijom u Sarajevu, 1290/1873. g. smijenjen i premješten u Janinu (Grčka). Zatim je premještan kao valija u Tripolis, Jemen, Bagdad i konačno u Siriju, gdje je umro 1309/1892. godine. Bio je ugledan, marljiv i vješt u povjerenim mu poslovima. (Mehmed Surejja, Sidžilli Osmani, Istanbul, IV, 487).

M. E. Kadić prepisao je ferman o postavljenju Mustafe Asim-paše valijom Bosne i Hercegovine i vojnim komandantom. (Kronika, knjiga 26, str. 178-179).

25) U rukopisu Orijentalnog instituta broj Inv. 2660 (br. bivšeg Balkanskog instituta 1264) na posljednjem listu (36) stoji bilješka:

Ispod teksta su dva okrugla muhura, na jednom prečnika 25 mm je natpis

i u muhuru

slijedeći tekst:

Rukopis nosi naslov

iz područja astrologije.

Posljednja brojka je oštećena, te bi se mogla - prema oštećenom ostatku brojke - čitati 2, 3 ili 7, što bi značilo da je šejh Sejfija umro 1884., 1885. ili 1889. godine, kako navodi šejh Sejfudin Kemura.

Nije poznato kada je rođen šejh Sejfija, niti kada je i zašto otišao iz Sarajeva. Prema podacima Ali efendije Bajramovića, imama iz Rudog, šejh Sejfija je došao u Rudo iz Sarajeva s tri murida (Sulejman, Nazif i Salih). Sa šejh Sejfijom u Bijeljiniu su otišli Sulejman i Nazif, a Salih ostao u tekiji u Severinu kraj Rudog, na turskoj strani do 1912. godine. Tekija je stradala 1914. g., a potpuno srušena 1945. g. Salih je s „inabom“²⁶⁾ živio u oštećenoj tekiji do 1922. g. Njegov sin Sejfudin (Korjenić) živi danas u Rudom u dubokoj starosti. Sve pjesme šejh Sejfije, ukoliko ih je bilo u tekiji, propale su u vremenu od 1914.-1916. g. Nije poznato kada je šejh Sejfija otišao u Bijeljiniu i koliko se tamo zadržao do odlaska u Tuzlu.²⁷⁾

Prema sjećanju Halila Hujdurevića iz Bijeljine, u Bijeljini je postojao Divan pjesama šejh Sejfije, koji je imao oko 1000 stranica s mnoštvom mističnih pjesama (ilahija, kasida). Iz toga Divana šejh Sejfini muridi su prepisivali pojedine pjesme. Divan je, nažalost, nestao u toku I svjetskog rata. Hujdurović navodi, da je šejh Sejfija u Bijeljini živio povučeno, jer je - navodno, sarađivao s hadži Lojom na podizanju ustanka u gornjem Podrinju 1878. g. i nakon sloma ustanka otišao u Bijeljiniu.

Iblizovići su stara sarajevska trgovačka porodica. Otac šejh Sejfije je hadži Ibrahim. Njegov brat je hadži Ahmed, trgovac, čija je roba prodana na javnoj dražbi u Sarajevu 17. zulhidžeta 1252. g. h. (20. marta 1837. g.) navodno zbog sudjelovanja u ustanku Husejn-kapetana Građašćevića.²⁸⁾ Sin hadži Ahmeda, Salih, spominje se u ćefilemi sarajevskih trgovaca 1264./1848. g.²⁹⁾ Salihov sin Mustafa je djed dr. Muhameda Iblizovića, liječnika iz Sarajeva. Sejh Sejfija nije bio ženjen.

M. E. Kadić u svojoj Kronici³⁰⁾ među umrlim u godini 1303./1885-86. donosi o Sejflji ovaj podatak:

„Iblizović Sejfulah efendija sin hadži Ibrahima, stanovnik grada Sarajeva, koji je bio šejh, svojom voljom otišao je iz spomenutog grada u Donju Tuzlu i provodeći dane u zikru i tevhidu po prilici ove godine je tamo umro. Bio je šura Hadžiomerović Mustafe Hilmi efendije, reis-ul-uleme Bosne i Hercegovine.“³¹⁾

26) Odobrenje od muršida za pristupanje u tarikat.

27) Podaci uzeti od imama Bajrami Mahira iz Rudog.

28) Iz popisa pod naslovom

koji se nalazi kod dr Muhameda Iblizovića, vidi se poimenično

broj

prodane robe i iznos u akćama dobiven prodajom. Rasprodaju su izvršila tri telala, Ahmed, Husejn i Salih. Ahmed je rasprodao robe u iznosu 465,23 akće. Prodana roba je bila: 5 desteta ćulaha, 17 desteta papira, zembilj, stari ćilim, 2 terezije, 6 džezvi, mali kantar, nešto afjuna u kutiji, lifa, praznih kutija i dr. Među robom koju je prodao Husejn za 587,20 akći bilo je: 33 desteta papira, stara sedžada, terezija, 5 džezvi, 2 kamiša s takumom, 24 čakmaka, en'ami šerif, velike makaze, nešto dunluka, podgorički fišekluk, tespih, top gajtana, nekoliko desteta čarapa i dr. Telal Salih je prodao stvari za 412,17 akći, a među tim stvarima je bilo: kolan, jular, čakmak-kamenje, nakišli bensilah, kutija za buhur i razne mirise, nešto murećefa, makaze za derđef i dr. Ukupno je prodano stvari za 1.465,20 akći.

29) Među trgovcima koji su jamčili jedan za drugog 1264/1848. g. spominje se Iblis-zade Salih-aga ćefil za Hidmetkari Mustafa-agu, za Salih-agu je ćefil Jamak Mula Ibrahim. (M. E. Kadić, Kronika, knjiga 24, str. 269; Osman A. Sokolović, Djelomičan popis trgovaca muslimana iz Bosne i Hercegovine pod kraj Turske uprave, Sarajevo 1943., str. 34).

30) Knjiga 27, str. 202.

31) Kemura šejh Sejfudin, Sarajevske muftije, Sarajevo, 1916, str. 28.

Ovaj podatak o svojevolumnom odlasku šejh Sejjije iz Sarajeva u Tuzlu desio se je, vjerovatno, nakon njegova povratka iz Bijeljine u Sarajevo. Razlog drugog šejh Sejjijinog odlaska iz Sarajeva je nepoznat. Možda mu je njegovo tesavufsko učenje onemogućilo daljnji boravak u Sarajevu, i prisililo da mijenja sredinu u kojoj će imati više uspjeha kao predstavnik halvetijskog tarikata. Datum smrti Kadić tačno ne navodi. Kadić, kao i Kemura, navodi da mu je ime Sejfulah, a u svim njegovim pjesmama, njegovim pečatima i nadgrobnom nišanu stoji Sejfudin - Sejjija.

Od velikog broja njegovih pjesama postoje dvije međzmue - što potvrđuje navode H. Hujdurevića - u kojima se nalazi nekoliko Sejjijinih pjesama. Jedna od tih međzmua je otkupljena od H. Hujdurevića i nalazi se u Orijentalnom institutu broj 254/51, a druga je vlasništvo Budimlije h. Abdulah efendije, imama iz Bijeljine.³²⁾

Iz međzmue Budimlije koja je obimnija donosimo u izvodu s tekstom i prevodom pjesme iz kojih se vidi Sejjijino derviško učenje, njegovo puno ime, tarikat, kojem je pripadao Sejjija i mjestimično aluzija na tadašnje prilike u Bosni.

I

Na 1 i 2 listu je pjesma od 11 bejtova bez naslova, u kojoj pjesnik moli šefaata (zagovaranje) vjerovjesnika Muhameda „za sve dervişe a naročito za Bosnu”. Posljednja dva bejta glase:

Prevod:

*Ovo (molba za šefaata) je stalno na jeziku Sejjije,
Tebi, tvojoj porodici i drugovima uz blagoslov neka Allah da spas!
Za sve moje dervişe Ti se zauzmi o Božji miljenice,
A naročito za svu Bosnu, Sejjija moli.*

II

Neposredno iza ove pjesme (na 3. listu) napisana je pjesma arzihal (pretstavka). Upućena je Husejnu (unuku vjerovjesnika Muhameda i ima naslov.³³⁾

32) Ova međzmua je neukoričena sveska, veličine 17x19,5 cm, ima 80 nepaginiranih listova, papir je plav i žućkast, pismo je nesh, tekst je mjestimično potpuno vokaliziran, ostali dio - pjesme Sejjije - je poluvokaliziran. Mastilo je naizmjenično crno i ljubičasto. Sadržaj međzmue su mistične pjesme na turskom jeziku. Na listovima 1-10, 17, 22-24, 28, 30, 46 i 75 zabilježene su pjesme na turskom jeziku od hadži Muhamed Sejfudina iz Sarajeva. Ovo ime je navedeno i u naslovu svake pjesme a u zadnjem distihonu (šah- bejt) naveden je mahlas (pseudonim) Sejfi. Na ostalim listovima međzmue su pjesme turskih pjesnika: Junus Emrea, Šemsudin Tibrizije, našega Kaim-babe, i nekog Miskin-babe. Zabilježena je i jedna pjesma na našem jeziku („Ej dervišu otvor oči”) od šejh Abdurahmana Sirije. Međzmuu su prepisivali dva prepisivača. Jedan prepisivač je stavio na listu 47 svoje ime: „Prepisaio Begler-beg Avdibegović nastanjen u kasabi Bijeljina godine 1298. (1881). Drugi prepisivač nije poznat.

33) Bezvrijedan, ime psa koji je bio u društvu s dobrim ljudima (Ashabi-kehfi) u pećini.

Pjesma ima 13 bejtova i pjesnik traži pomoć od Husejna „jer je on lijek pjesnikove nevolje, sultan dženeta, iman vjernika, kruna ašika, ključ rahmeta, ukras Arša,³⁴⁾ biser i koral, car Kerbelaa,³⁵⁾ izraz Milostivog”. Svaki bejt se završava refrenom:

Pjesmu završava ovim bejtom:

Prevod:

Za Sejfiju se zauzmi, tako ti Božje uzvišenosti!

Ti si najbolji među omladinom, o Husejne, pomози!

III

Slijedeća pjesma (4-6 list) je hvalospjev vjerovjesniku Muhamedu i nosi naslov:

Pod ovim naslovom je napisan hadis (riječi vjerovjesnika Muhameda):

koje znače: „Ko mene pohvali polovicom bejta, pripada mu obavezno moje zauzimanje,,

Pjesma ima 18 bejtova i počinje ovim bejtovima:

Prevod:

Darias je moj život Tebi žrtva, Muhamede!

Zbog Tebe moje oči plaču, Muhamede!

Ne tjeraj me s Tvojih vrata, Muhamede!

Nek budem vratar pred Tvojim vratima, Muhamede!

Upućujući molbu vjerovjesniku Muhamedu za spas, pjesmu završava ovim bejtovima:

(J *4*1 — \$ J~ ^ é r^o 4 JⁱJ*J*>

34) Prijestolje, prijestolje Milostivog.

35) Mjesto u Iraku gdje je poginuo Husejn.

*Lice nam je crno, Ti nam ga učini svijetlim,
Da i mi budemo veseli, Muhamede.
Sav narod Bosne se nada
Tvome zauzimanju, o posjedniče Kur'ana, Muhamede!
Naročito Tvojoj veličini je došao ovaj bijednik,
Koja je uvijek davala utočište, Muhamede!
Ovaj Sejjfija ima mnogo grijeha,
Svakog časa Ti si njegova nada, Muhamede!*

IV

U pjesmi pod naslovom (molba Bogu) na 6-8 listu koja ima 21 bejt, pjesnik zaklinje Boga 1001 njegovim imenom³⁶⁾ da će mu oprostiti grijeha i ovim bejtovima završava pjesmu:

*Prevod:
Cijelom narodu Bosne učini, Bože, Tvoju pomoć saputnikom,
Jer čemu ovaj svijet liči? Izgleda kao duboko more.
U Bijeljini ovaj Sejjfija stalno plače,
Dočekasmo ovako vrijeme, čovjek postade nevjeran.
Protivniku i nezalici (iskazuje se) poštovanje, Božji ljudi podnose nevolju,
Ljudi ovoga svijeta su nemarni, u svojim željama bezbrižni.
Tako Ti časti hiljadu i jednog Tvog imena, oprosti, pomози,
Ti otvori vrata svoje dobrote, o Plemeniti, koji sve praštaš.*

V

Pjesmom od 5 bejtova (9-a list) pod naslovom

36) Poznato je 99 imena-atributa Allaha koje ehli-tesavuf spominje u svojim virdovima i zikrovima (molitvama).

pjesnik opisuje zikr (spominjanje Allaha, i kaže da je to „posao dobrih ljudi, drug onih koji traže Božji put, skrivena tajna u srcu ašika, stalna riječ onih koji vjeruju u Božje jedinstvo i pjesmu završava riječima:

što znači „Nek ti nikada, o Sejfija, ne silazi s jezika sjećanje Boga!”

VI

Pjesmom od 8 bejtova (na 10 listu) šejh Sejfija daje opis pripadnika halvetijskog reda, te zbog interesantnog opisa donosimo u tekstu i prevodu svih 8 bejtova koji glase:

Prevod:

*Izraz Božje tajne je iskreni halvetija,
Dobitnik na oba svijeta je zaljubljeni halvetija.
Ovozemni svijet je obično svratište putnika,
Lud je onaj koji se zavarava slijedeći strast.
Pametni i učeni znaju da je ovaj svijet prolazan,
Oni su se predali onom svijetu, njihovo stanje je carsko.
Nikome, bez izuzetka, nije vječna slast i sreća,
Božji poslanik je rekao: Ovaj svijet je dom briga.
Promijenili su narav svjetlom Božjeg zikra,
Daleko su od satanske pohote, opijeni su zikrom.
Izrazu Božje istine - svome šejhu predaje se halvetija,
U krugu tevhida derviši izgledaju kao leptiriće.
Onome koji poznaje Allaha, atomi su muršid,
Ko postigne Božju blagodat, prsa ima junačka.
Ko je u Donjoj i Gornjoj Tuzli ehli ašk,
Nek dođe i nek se napije ovog pića, Sejfija, mejhana je.³⁷⁾*

37) Prema podacima profesora Čokića Abdurahman Adila i brata mu muftije h. Ibrahima, u Tuzli su postojale dvije tekije od kojih je jedna u Gornjoj Tuzli. Muftija h. Ibrahim Čokić je poznao posljednjeg šejha tekije u Donjoj Tuzli Sarajliju Sejfidina, koji je na ulazu tekije u Donjoj Tuzli napisao gore navedeni bejt.

Pored ovih bejtova stoji naslov gornje pjesme:

VII

Pjesma od 6 bejtova (17 list) nad kojom stoji Muhamed Sejfudin Bosnevi glasi:

Prevod:

Zahvaljujući Allahu lakim mi postade pristup u društvo „sultana”,

Sve osim Njega ode mi iz srca, stigoh u blizinu Milostivog.

Simbolu „pođučio je imena” moja tajna je danas izraz,³⁸⁾

Sjedoh s hiljadu počasti na prijestolje Sulejmana.

Staro odijelo sam skinuo s tijela,

Obukoh divnu odoru, postadoh car careva u Svemiru.

U svjetlu „tarikata” duša je obasjana mudročću,³⁹⁾

Sunce „hakikata” napunilo je oči velikih ljudi⁴⁰⁾

Božja knjiga govori o tajnom znanju, nauči,

To je Božja tajna, ne piše se na ploči mogućnosti.

38) Aluzija na ajet 31 iz sure II, u kojem se kaže da je Bog naučio prvog čovjeka Adema svim imenima.

39) Tarikat je opšti naziv za mistične redove od kojih svaki ima posebne molitve (evrad-ezkar) i obrede.

40) Hakikat je Istina čemu teži svaki pripadnik reda.

*Božjom dobrotom osvijetlio sam dušu i tijelo svog Sejfije,
Stavljam svoje crno lice pod prah nogu Piri-Šabana.⁴¹⁾*

VIII

U vokaliziranoj pjesmi od 13 rubai-bejtova (list 22), s refrenom
stavljen je naslov

Prvi bejt glasi:

Prevod:

*Izbaci iz srca (svaku pomisao) osim misli na Boga,
Ako si derviš, o dervišu!
Mjesto toga (srce) napuni sjećanjem Boga,
Ako si derviš, o dervišu!*

U slijedećim stihovima šejh Sejfija daje savjete dervišima o vladanju među svijetom, o poniznosti, o kajanju, o poštivanju šejha, o čistoći duše, o Božjem zadovoljstvu, Istini, primanju savjeta i završava ovim stihovima:

Prevod:

*Ovom Sejfiji ti budi „murid“⁴²⁾ - da uvijek budeš poštovan,
Također budi sluga „erenlerima“⁴³⁾ - ako si derviš, o dervišu!*

IX

Vokaliziranom pjesmom od 5 bejtova (27 listova) pod naslovom
pjesnik objašnjava zikr⁴⁴⁾ ovako:

41) Šaban-veli je osnivač ogranka halvetijskog reda Šabanije, rođen u mjestu Taškupri. Imao je mnogo pripadnika svoga reda, od kojih su kasnije mnogi dostigli stepen muršida. Umro je u Katamuniji 976. (1568-69). g. (Osmanli muellifleri, I/94, Istanbul).

42) Murid je osoba koja je pristupila mističnom redu, primila osnove učenja toga reda i naučila način vršenja obreda.

43) Pripadnici mističnog reda koji su dospjeli do spoznaje o Bogu i stepena dobrog čovjeka (evlija).

44) Spominjanje i sjećanje na Boga izgovarajući njegove atribute.

Prevod:

*Naš zikr je, hvala Bogu, znak iz rajskog vrta,
Naš zikr, obzirom na moć pirova, je jasan.
Da li je i jedan naš stav oprečan šeriatskim propisima?
Kod svih Božjih ljudi nezamjenljiv je naš zikr.
Nek dođu svi učeni ljudi, nek iskušaju,
Pod zaštitom muršida vidljiv je naš zikr.
Da li je teško razlikovati istinu od neistine?
Na mjestu kušnje nek se pojave protivnici, vidi šta je naš zikr.
Nastojanjem pirova, Boga mi, bakar postaje zlato,
Ne strahuj, Sejfiya, objavi, naš zikr je zikr ašika.*

X

Pjesmu od 16 bejtova (27-28 list) posvetio je merhum šejh Sejfiya vjerovjesniku Muhamedu pod naslovom:

U pjesmi daje vjerovjesniku Muhamedu atribute „da je on car poslanstva, iskreni Božji rob, da je za njega sve stvoreno, da je njegov grob rajski cvijetnjak i da je utočište griješnika.” Ovu pjesmu završava slijedećim bejtovima: ⁴⁵

45) U međzmi profesora Fejzulaha Hadžibajrića nalazi se pjesma

Budimlje i Hujdurevića. Na strani 81 nalazi se ilahija od 5 bejtova u kojoj Sejfiya s tugom govori o sudbini Husejna, unuka vjerovjesnika Muhameda i završava ovim bejtom: ⁴⁵

Prevod:

*Porijeklom i rodom sam Bosanac, Sarajevo mi je boravište, Dan-noć
gorim od ljubavi, pomози, o moje utočište!
Svim mojim dervišima daruj šefaat, o moj najplemenitiji, Uslišaj moju
molbu o moj najveći vjerovjesniče!
Ko god tebe voli, svi grijesi će mu biti oprošteni,
O Sejfija, bijedni ašik je u životu pomoću aška.*

XI

U pjesmi od 8 bejtova (30 list) pod naslovom

Sejfija se naziva šejhom, i opisujući istinske ašike pjesmu završava ovim bejtovima:

Prevod:

*Iako je Bosna ovog vremena upala u vrtlog, Narod Bosne je, uistinu
bez sumnje, iskren.
Ne predaji se, Sejfija, užicima svoje strasti, Svu moju braću nek sačuva
Najbolji čuvar!*

XII

Pjesmom od 8 bejtova (46 list) pod naslovom
ljude u derviški red i ovako počinje:

šejh⁴⁶⁾ Sajfija poziva

Prevod:

*Asketo, ne ostaj pri svome asketizmu,
Pristupi onom koji poznaje Boga!
Ne hodaj bez glave ovim svijetom,
Pristupi onom koji voli Boga!*

Posljednjim bejtom, značajnim za učenje mistika, šejh Sejfija poziva u tarikatu one koji mu ne pripadaju, dajući im naziv „munkir” a svoj tarikatu naziva „iman” (vjera)⁴⁷⁾

Prevod:

*Sejfija uvijek govori u ime Allaha,
Svako slovo ima drugo značenje, protivnice dođi u vjeru!”⁴⁸⁾*

XIII

Na 75. listu nalazi se vokalizirana, u ovoj medžmui, posljednja pjesma, nad kojom je stavljen naslov:

Jedino kod ove pjesme nalazi se datum pisanja pjesme ili vjerovatno prepisa, 1296. h. (26. XIII 1878. do 15. XII 1879.). Ova pjesma od 10 bejtova sadrži Sejfijino mistično učenje i glasi:

46) Šejh u tarikatu je učitelj-vodič koji podučava i pokazuje muridima osnove i tajne tarikata. Dok se ne pristupi muršidi-kamilu (savršenom učitelju) ne mogu se saznati osnove i tajne tarikata.

47) Svoje učenje u tarikatu naziva „iman” a one koji nisu pristupili tarikatu naziva „munkir” (protivnik).

48) Iza ove pjesme je bilješka na arapskom jeziku koja znači, da je pjesmu prepisao Beglerbeg, sin Abdića iz kasabe Bijeljine, nek mu Bog oprostí grijehe, vlasnik Beglerbeg.

Prevod:

*Bože, bol od ljubavi prema Tebi, lijek je zaljubljenom,
Sila, nevolja, briga, tuga sve je to veliko dobročinstvo.
Sila i blagost, nevjera i vjera, sve je to od Boga,
Onaj koji poznaje Allaha uvijek je raspoložen zbog toga.
Prouči sebe, ako hoćeš da spoznaš Stvoritelja,
Ko sebe ne shvati nije čovjek, životinja je.
Probudi se iz sna nehaja, pogledaj se jedanput,
U svom srcu nađi Boga, u tebe je gost.
Drži se, savjeta muršidova, koji će tebi o tebi dati spoznaju,
Ako ti sebe budeš spoznao, cilj ti je lak.
Na ovom svijetu ne predaji se, moj gospodine, svakom muršidu,
Oni koji služe svom šejhu, stignu Milostivom.
Stalni užitek na ovom svijetu je sama sjena i vizija,
Ko to shvati i ne daje mu važnosti, veliki je car.
Asketo, dođi tevhidu, shvati Boga, inače
Pakao je mjesto za tvoj bezvrijedni ibadet.*

*Svjetlo koje vidiš u snu nehaja, o sofijo, Ne
smatraj božanskim, to je varka satane.
Govori, Sejfiya, o zanosu ašika,
Uzdisaji do zore, ah-vah, je tvoj plač.*

XIV

Na 15/b listu ove medžmue stoje bez naslova tri bejta koji bi vjerovatno, obzirom na stil i sadržaj, mogli biti od šejha Sejfiye. Stihovi daju uputu o vladanju i glase:

Prevod:

*Ako želiš naći sreću na ovom svijetu,
S „arifom” se na tom svijetu stalno druži!
S neučenim i neodgojenim ne druži se na ovom svijetu stalno, Ili
od njegove ruke ili jezika neće ti nedostajati šteta.
Konačno ti je ovo moja riječ, prijatelju moj, ovo ti je savjet.
Ako se ne držiš savjeta, ti ćeš imati štete.*

U medžmui kupljenoj od H. Hujdurevića iz Bijeljine, pored nekih gore navedenih pjesama, nalazi se pjesma (2 lista) pod naslovom 20 rubai-bejtova s refrenom na kraju bejta (Dođi sebi o Sejfiya!).

Sadržaj pjesme je savjet Sejfiye dervišima o vladanju u životu, o prolaznosti svijeta i neminovnosti smrti, o pobožnosti i čuvanju od zabluda, o nestalnosti vlasti i bogatstva, o poslušnosti i odgovornosti pred Bogom, o spominjanju Boga i vjerovjesnika Muhameda, o oholosti i zavisti, o Kur'anu kao najboljem saputniku, o obijesti ljudi, te na kraju Sejfiya „krvavim suzama umivajući lice” Bogu predaje svoj život.

Pjesme navedene pod brojem II, VI, IX i X nalaze se i u medžmui H. Hujdurovića. Na kraju ove medžmue stoji da je ovo prepisao Osman sin Mustafe godine 1309. h. (1891.-1892.). Vlasnik Šabić Salih sin Begana.

Uz ovu medžmuu dodato je 11 listova međusobno nepovezanih s pjesmama kojima nedostaje početak ili svršetak. Jedna od tih ima naslov

Sadržaj joj je o lošim svojstvima i egoizmu. Papir je od velike upotrebe poderan, na ostalim listovima su naslovi nekoliko Sejfijinih pjesama o snovima murida i tri kratke pjesme ašika Sejfudina.

XV

Nepotpunom pjesmom pod naslovom
šejh Sejfija žali rastanak od svoga šejha Ismail-Hakije iz Kutahije (Anadol) i počinje ovim bejtom:

Prevod:

*O srce, sada podnosi, - moja tuga je meni sudbina,
Do vječnosti je određena ljubav - moj rastanak je meni sudbina.*

Pjesma završava:

Prevod:

*Ferhad i Medžnun u ovoj tuzi nisu mi ravni.⁴⁹⁾
Sarajevo je bol-tuga Sejfije, moja bijeda je meni sudbina.*

XVI

Slijedeća pjesma pod naslovom _____ ima 9 rubai bejtova i zbog
lakog jezika i interesantnosti sadržaja donosimo je cijelu u tekstu i prevodu:
Tekst glasi: ⁴⁹⁾

⁴⁹⁾ Ferhad i Širin je poznati perzijski ljubavni par, čija je ljubav opjevana u djelima perzijskih klasika. Medžnun (Kajs ibni Mulevveh) je pjesnik iz arapskog plemena Benu Amir. Dobio je nadimak Medžnun (suludi) zbog prevelike ljubavi prema Lejli, koju su roditelji udali za jednog bogataša iz drugog plemena.

Prevod:

*Ja sam muršidov siromah, također sam mali bijednik,
Ja sam muršidov sluga, također sam za njega žrtva,
Naš muršid mi je pokazao Istinu kao da sam je vidio,
Uživanje bezbrižnost ne želim, nepravdom sam zadovoljan,
Onaj koji je spoznao Boga mene je meni prikazao,
Odgojen i naučen ja sam na ovome putu Saznanje.
Ja sam sebe napustio, muršid me je uzeo za ruku,
Ko je savršen poznaje nas, ja sam zastupnik muršida.
Ja sam muršidu dao obećanje, na putu Istine sam nestao,
Dušu i svijet sam napustio, protivnike ja pozivam.
Ja sam egoizam uništio, muršida sam našao,
Nastojanjem muršida postao sam bosanski ešraf.
Žudnju za draganom ne poznajem, ljepotice ne želim,
Ja sam Alijino dijete, ja sam Božji ašik.
Unutrašnjost duše sam zbrisao, od sumnje sam se spasio,
Uzvišenu kuću sam vidio, najniži sam među drugovima.
Svu ljubav sam popio, koga volim dušu sam mu dao,
Svemu sam glavu odrubio, ja sam Sejfija (sablj) šejh Hakije.*

U ovoj medžmui nalazi se još nekoliko kasida šejh Sejfije napisanih dosta lijepim nesh pismom na tvrdom papiru veličine 65 x 30 cm. Tekst je djelomično vokaliziran. Papir je zbog velike upotrebe i savijanja oštećen sredinom i na rubovima je tekst na mnogo mjesta potpuno nestao ili postao nečitljiv.

sadrži savjete muršida muridima, i ima 38 bejtova. Od pročitanih donosimo slijedeće:

Prevod:

*Šesnaesti (savjet) sejhu ne protivrječi,
Jer si mu već prije dao očitovanje.
Zbog ove protivrječnosti otići ćeš bez imana,
Sva svoja dobra djela ćeš uništiti,
Sedamnaesti (savjet) je lijep odgoj, razumi,
Poglavlje o odgoju od mene polako nauči.
Kad god dođeš u blizinu šejha,
Znaj da si sa svojim šejhom, Božjim miljenikom!
Poštivajući ga i dajući čast,
Kada govoriš pristojno govori!
Ovo (savjet) je osamnaesti, ne budi ohol,
Oholost te od Boga udaljuje.*

Posljednji bejt glasi:

Prevod:

*Bože, Ti poživi Sejjfi njegovu dervišu,
Tako Ti svjetla Poslanika, i kur'anskih ajeta!*

Iza ove pjesme nalazi se pet kraćih pjesama s ovim naslovima:

Pjesme su nečitljive, te se iz naslova vidi sadržaj: uputa dervišima da vrijeme provode u zikru, da slijede šeriat vjerovjesnika Muhameda, objašnjavanje prednosti i koristi zikra i tevhida, vrijednost islamskog očitovanja , i upozorenje muridima da vode računa o tome da će doći smrt i dokrajčiti život, te Sejfija i sebi daje savjet ovim riječima:

Prevod:

Radi, Sejfija, uvijek najbolji posao,

Dolazi obećanje koje će stići, smrt ne stoji.

U pjesmi pod naslovom

između ostalih atributa muršida navodi i ove:

Prevod:

Pokazao nam je pravi put, uputio nas je Kur'anu muršid.

Promatraj, Sejfijo, šejhovo lice - njegovo zadovoljstvo,

Jer će tvoj bol okrenuti u lijek muršid.

Jezik u pjesmama šejh Sejfije je lagan, tečan i razumljiv za učenje derviša - pripadnika sufizma. Pjesma Mustafa Asim-paši je najuspješnija obzirom na leksiku, sastav i sadržaj i vidi se da je šejh Sejfija poznavao, pored turskog jezika, na kojem je pjevao, perzijski i arapski jezik. Prepisivači ovih dviju međžmu'a nisu poznavali turski jezik, te su napravili mnogo pravopisnih grešaka. Kod mnogih riječi izostavljene su diakritičke tačke, te riječi , napisane su bez tačaka. Česta je zamjena kratkih vokala dugim vokalima npr.

zatim zamjena konzonanata npr.

dodavanjem

nepotrebnih slova npr.

i zamjena posvojnih

zamjenica za drugo i treće lice. Prepisivači su u naslovu pjesama stavljali uobičajene derviške attribute šejh Sejfiji npr.

Na mnogim pjesmama označena je pripadnost šejh Sejfije Sarajevu i Bosni

(),

derviški red kojem pripada i način obavljanja derviških obreda - zikra i tevhida . Derviši se nazivaju „iskrenim pripadnicima”

nad imenom Sejfije stavljena je lična zamjenica

poznati uzvik derviša.

Sadržaj Sejfijinih pjesama u ovim međzmuama je izlaganje sufijskog učenja, koje je često u suprotnosti s usvojenim islamskim učenjem (ehli-sunnet). Nekada je nerazumljivo, dvosmisleno, za pripadnike sufizma prihvatljivo i bez logičkog shvatanja primano. Dok moli šefa (zagovaranje) vjerovjesnika Muhameda za sebe, svoje dervise i za cijelu Bosnu (I pjesma), šejh Sejfija moli od Husejna unuka vjerovjesnika Muhameda pomoć i stihove završava refrenom „Husejne, pomози!” (II pjesma). U pjesmi pohvalnici Muhamedu a.s. moli šefa za sebe i „uputu na pravi put stanovništvu Bosne” (III pjesma). U Bijeljini je Sejfija tužan „jer je doživio vrijeme u kojem su ljudi nevjerni, nevrijednima se iskazuje poštovanje, a čestiti ljudi podnose nevolje i neugodnosti.” (IV pjesma). Nakon što je dao opis zikra kao „stalnog druga i skrivene tajne u srcima ašika” (V pjesma), u slijedećoj (VI pjesmi prelazi na opis derviša — halvetija, za koje kaže da su „izraz” Božje tajne, sretni na oba svijeta, daleko od satane, poslušni svome šejhu, kojima su i atomi muršid” te

poziva ehli-ašk, da se napiju ovog pića (nauke halvetija) i uzvikuje: „Sejfija je mejhana”. U kratkoj (VII) pjesmi pjesnik je radostan, da je vrlo lako dospio u društvo „sultana”, došao je u blizinu Milostivog, da je preporođen sjeo na prijestolje Sulejmana,⁵⁰⁾ i postao car careva, da mu je duša i tijelo obasjano Božjom dobrotom i da je postao poslušni sluga Piri Šabana. U pjesmi (VIII) iskazuje radost, jer je napredovao na ljestvici derviša - murida i poziva ih da napuste sve osim pomisli na Allaha, da se posvete samo zikru, daje savjete o vladanju, čistoći duše, poniznosti, kajanju, i na kraju ih poziva da budu muridi Sejfiji i erenlerima.

Učenje Sejfije je vjerovatno bilo kritikovano te (IX) pjesmom poziva učene ljude da dođu i vide „da stav derviša nije oprečan šeriatskim propisima, jer nije problem istinu od neistine odvojiti”. Zikr je simbol rajske bašče, nezamjenljiv je kod Božjih ljudi, a vidljiv pod uputom muršida, čijom pomoći „i bakar može postati zlato”. U pjesmi (X) naglašava da je Bosanac nastanjen u Sarajevu. U naslovu pjesme (XI) o ašku, stavljeno je da je Sejfija šejh, te moli Boga da sačuva sve njegove „ihvane” (braću po učenju), bosanski svijet je bez sumnje iskren iako je Bosna ovoga vremena „upala u jedan veliki vrtlog”⁵¹⁾ Sejfija vodi stalnu brigu o svojim muridima i poziva

pobožne ljude, da pristupe onom koji poznaje i voli Allaha, da ne lutaju besciljno svijetom. Svoje učenje naziva imanom, a „svako slovo ima drugo značenje”, te one koji mu ne pristupe naziva munkirima (protivnicima) (XII). Pogleda halvetija na svijet i događaje pjesnik je kazao pjesmom (XIII) u kojoj navodi da je sila, nevolja, briga, tuga, vjera, nevjera, moć i blagost dar od Boga, i halvetija na to gleda s osmijehom. Treba sebe proučiti te će u svom srcu naći Boga kao gosta. Muršid upućuje murida u samospoznaju, muršidu treba iskazivati poslušnost, jer će time dospjeti do Milostivog. Tevidom će shvatiti Boga, inače sva dobra djela će mu biti ništavna. Pjesmom (XIV) upozorava muride da se druže s učenim ljudima a da izbjegavaju neučene, jer ćeš od

50) Sulejman sin Davuda je vladar i vjerovjesnik, poznat po imenu Sulejman Mudri.

51) Vjerovatno šejh Sejfija aludira na okupaciju Bosne i Hercegovine 1878. godine.

neučena imati štete „ili od ruke njegove ili od jezika”. Slijedećom pjesmom skreće pažnju muridima na vladanje, jer je svijet prolazan a smrt neminovna, upozorava na odgovornost pred Bogom i na kraju „krvavim suzama umiva lice” i predaje Bogu svoj život. Rastanak od svoga šejha Hakije iz Kutahije Sejfiya je spomenuo u pjesmi (XV) i nalazi utjehu u tome da mu je to Sudbina dodijelila. Naziv Sejfi-baba dat je u naslovu pjesme (XVI) i on je poslušni sluga svoga muršida, koji mu je pokazao pravi put i za to napušta ovosvjetska uživanja. Zaslugom muršida postaje „bosanski ešraf”, on je dijete Alije, duhovno se preporodio, sve napustio i svemu „glavu otsjekao”, jer je on „sablja” (sejf) svoga šejha Hakije. Interesantan je za učenje halvetija savjet, kojim kaže da se šejhu ne smije suprotstaviti, jer mu je data izjava o poslušnosti, inače ako se suprotstavljaš „umrijećeš bez imana i sva dobra djela ćeš upropastiti”.

SUMMARY

HAJI MUHAMED SEJFUDIN-SHEIK SEJFIJA - POET FROM SARAJEVO

Among numerous poets-mystics who lived in Bosnia and Herzegovina during the past five centuries, Muhamed Sejfidin Iblizović from Sarajevo was the outstanding one. He lived and worked in the XIXth century and was almost unknown until now. Prof. Omer Mušić found in two „Collections” (the first is in possession of Oriental Institute at Sarajevo and the second one is private property of Abdulah Budimlija from Bijeljina) 16 of his poems which he presented in original and in translation. He also gave a necessary commentary of poems and the only until now complete biography of that poet-dervish who founded tekiyas in several places (Sarajevo, Rudo, Bijeljina and Donja Tuzla). In the introductory part of the work the author gave a list of poets- mystics from Bosnia and Herzegovina as well as the literature about them. This work was found in the literary inheritance of prof. Omer Mušić who died in 1972.